

RUDBERG, DANIEL, GILLBERGA SURBRUNN

Kort berättelse om Gillberga surbrunn i Wermeland: så till desz upfinnande, belägenhet och egenskap, som gjorde curer; wälment författad och med kongl. collegii medici tillstånd till trycket lemnad af

1764

EOD - Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 12 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400- till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
  - Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
  - *Sök:** Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
  - *Klipp & klistra:** Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).
- *Ej tillgängligt i varje e-bok.

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkor för användning: <https://books2ebooks.eu/csp/sv/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 40 bibliotek från 12 europeiska länder denna service. Sök böcker tillgängliga för den här tjänsten: <https://search.books2ebooks.eu>
Mer information finns tillgängliga via <https://books2ebooks.eu> boken.

UPPSALA
UNIVERSITETS
BIBLIOTEK
Svenska avd.

W-n

Topogr.

Wernl.

Kaps.

Kort Berättelse

Om

GILLBERGA

Surbrunn

I Wermeland:

Så till Des upfinnande, belägen-
het och egenkap, som gjorde
Curer;

Wälment författad

Och med

Kongl. Collegii Medici Tillstånd
till Trycket lemnad

af

DANIEL RUDBERG.

UNTERSÖD,

Tryckt hos CARL DIED. SCHMIDT,
Ven. Consist. och Kongl. Gymn. Boktr.

år 1764.

Kongl. Maj:sts
Högst-Betrodde-Man, Des och
Swea Rikes Råd, Lunds Academia
Cancellair, Riddare och Commendeur
af Kongl. Maj:sts Orden,
Högwålborne Grefwe;

H E R R

CARL GUSTAF
LÖWENHJELM

Nådigste Herre!

Det nådiga wålbehag, hwar med
Eders Hög-Grefweliga Excel-
lence lofwat at anse, om en beskrif-
ning

ning öfwer Gillberga Surbrunn skul-
le framställas, har jag ansedt för en
wördnadsfull och behagelig plikt at
esterkomma, och fördristar derföre i
djupaste ödmjukhet utbedja, at un-
der hägn af Eder Excellences höga
namn få utgifwa den samma.

Wårt Wärmeland har i allmän-
het at tacka Eders Hög. Grefweliga
Excellence för så ganska stor del
af wältrefnad; ty Dess lysande es-
terdömmen och mångfaldiga up-
muntrings-sätt hafwa befordrat
wårt Lands upodlingar, och gif-
wit alla inrättningar lif och rörelse.

Den Höga nåd, hwar med Eder
Excellence bewärdigat en hwar sär-
skildt, och den outtrötteliga försorg,
som är nådigst betygad wid be-
främjande af deras angelägenheter
och ansökningar alt ifrån Academiae
åren, hafwer wärkat en täflan bland
alla, at genom wettenskapen och
dygd

dygd winna Eder Hög. Grefweliga
Excellences nåd och gynnande be-
fordran.

För mig, som knappaste wilkor
och flere tillfälligheter, at i yngre
åren söla den fördel, jag trodt mig
ester förwårswad kundskap i Medi-
cinen, kunna årnå, äro, nu mera, in-
ga begär öfriga; utan anser endast
för min winst och belöning, at, utt
alt hwad jag förmår, wara en nyt-
tig och icke fåfång Lem i wårt
Samhälle.

Et prof der af at jag icke warit
betygmerlös i mit ämne och plik-
ter, får jag framgifwa denna
Brunns-beskrifning, och om jag
åfwen i det träffat Eder Excellences
nådiga wilja och tänke-sätt, at den
blifwit försattad til nytta och un-
wisning för de ensaldige, som ut-
göra största hopen, så skal jag stat-
ta mig högst lyckelig, åtminstone är
min

min föresats wälmenande, at hål-
dre wara det Allmänna till tjenst,
än enskildt winna anseende derige-
nom, at hafwa inrättat den samma,
såsom ett prunkande skrif-sätt ut-
smockat snille-prof.

Nådigste Herre! wi anse Eder
Hög. Grefweliga Excellence såsom
wårt Wärmelands förswar och til-
flyckt, och denna Gillberga sockn och
Härad, som kan skryta der af, at
wara en Goster-bygd för des Stam-
Fäder i flere Leder, har så mycket
större hopp, at uti Nådigste åtanke
innehlutas, samt jag som haft til-
fälle at uppfinna och beskriwa ett
Naturens Låke-medel för denna or-
ten, at med djupaste wördnad och
Zele så nämnas

Eder Hög. Grefweliga Excellences

Underdån. ödmjukaste tjenare
DANIEL RUDBERG.

Kongl. Maj:st:z

Ero. Tjenare, Archiater och Ridda-
re af Kongl. Nordstjerne Orden,
Wälborne Herrar,

H E R R DOCTOR

NILS ROSEN

VON ROSENSTEIN,

H E R R DOCTOR.

CARL VON LINNÉ,

Samt

Medicinæ och Philosophiæ Doctoren
Högädle och Widtberömda

H E R R

JOHAN GOTSCHALK
WALLERIUS,

ANATOMIÆ, MEDICINÆ, BOTANICES,
METALLURGIÆ, CHEMIÆ OCH PHARMAC:
PROFESSORER,

Ledamöter af så ut som Inländske
wettenskaps Samhällen;

Wine

Mine Gunstige Herrar och Wälgdrare.

Den ynnest och omwårdnad, hwarmed
J, mine Gunstige Herrar! beha-
gat omfamua mig, har altid varit
hos mig förwarad uti det aldra wördsam-
maste minne och åtanka, hwartil jag fin-
ner mig så mycket mer förbunden, som jag
der af fått ärfara de måst utmärkte prof
under en tid, då jag, som i barna-åren
förlorat Föräldrar, och sedan varit tryckt
af fattigdom, icke förmådde hjälpa mig sielf.

Det är Eder, mine Gunstige Herrar,
som jag, nått GUD, bör tillskrifwa mitt
allt; men åtankan af min, under mång-
faldiga widriga öden, framfarne tid, samt
wördnaden för Eder, mine Herrar, som
warit mine hjälpare och ledare, gör mig
stum, då jag önskade at kunna, til ett tack-
sambets

sambets teku, ådaga lägga en ödmjuk
årkänsla.

Tillåten af wanlig ynnest, at jag får
här teku mine Gunstige Herrars Namn
på detta lilla arbete, och at det, åfwen
som jag, får skyddas under så högt uwy-
ste Wäns ynnest, hwarjemte jag får här
nämna någon del af mine öden, på det jag
må kunna fullgjöra min åtrå, som är, at
desto bättre uttrycka, huru högt jag är
Eder, mine Gunstige Herrar förbunden.

Fattigdom och nitfull åhuga för bok-
wett hafwa altid varit mine söljeslagare
ifran den tid, då jag i barna-åren kom
til wårt Gymnasium i Carlstad, och se-
dan jag varit wid detta Läro-säte en tid,
skickade Förshynen så, at jag, som icke kun-
de forttja mina studier wid Academien,
utan af lärgirugbet gick til fots til Stock-
holm, blef der antagen af framledne Af-
fessoren och Kongl. Hof-Läkaren, Herr
Doctor Peter Leetström, hwars stoft nu
bör af mig beströs med tacksambets blom-
mor, ty Han lemnade mig all möjlig un-
dervisning, och ansåg mig icke annorlun-
da, än som jag varit Hans Son.

Sedan jag i Sex år nyttjat denna för-
mon, begaf jag mig til Upsala, försedd
med bemålte Herr Affessors recommen-
dation

dation, i tanka, at der fortsättja mitt fö-
refatte ändamål, och då börjas den tid,
på hwilken Eder, mine Herrars, ynnest
och hjelp omsamnade mig, utom hwilken
jag annars warit nödsakad at sluta mina
Studier, innan de rätteligen blifwit bör-
jade. En lindrade min annars säfänga
omsorg för uppehälle, i det jag fick njuta
fri kammare, fri swisning, och Præsidium,
utan afgift, för en Disputation, som jag
utgaf. Och Eder alle Tre, mine Herrar!
är jag lika tack skyldig för det I förunten
mig fria Collegia privata och privatissi-
ma, samt tilgång uti Edra Bibliotequer,
till des jag, som trycktes af en widrig
lycka, reste från Upsala, bekymrad deröf-
wer, at jag måste säga: Spes et fortuna
valeté. Huru jag sedan användt min tid
i födelse-orten, finner jag mig skyldig för
Eder, mine Gunstige Herrar och Läro-
Mästare! at göra någon redo.

Jag har, efter min insigt i Läkare-
Konsten, betjent så lägre, som högre, i
hwarje handa förekommande sjukdommar.

Jag har botat en myckenhet med Ve-
neriska smittan behäftade, både utom, och
innom Höfdinge dömmet, hwar wid jag
fåt årfara, at curen med Mercurio subli-
mato corrosivo och Spiritu vini ej alltid
är

rå at lita på; ty jag har fått många om-
händer, som förut brukat detta halfwa ä-
ten fruktlöst.

Jag har, såsom den endaste Medicus i
orten med Barn-förlofningar sig befat-
tande, under den Högstas hjelp betriat
174 i Barna-fänge qwidande Mödrar
från en annars, kan hånda, öundwitelig
död; ty jag har af största delen ej warit
anmodad, utan då, när swåraste omstån-
digheter förefallit, och så sent, at de när-
warande säfängt bemödat sig at hjälpa.
Jag har wid dese tillfällen alltid sökt un-
derwisa närwarande hielp. Sustrer i den
så högst nödiga Barn-förlofnings wettens-
skapen, och lämpat underwisingen efter
deras begrep; ty ehuru barn-förlofnings
konsten af mången torde för ringa anses,
så fordras likwäll dertill insigt i Anato-
mie och Medicin, en noga efter tanka,
samt mycken öfning.

169 lefwande barn hafwa genom min
tillhjelp blifwit ledsagade i den stora werl-
den, och deraf, at jag blifwit försent tal-
lad, har jag på 5 måst utöfwa en wäld-
sam hand, på det mödrar och barn ej på
en gång måtte följias åt till grafwen.

Ett Polychrest-Pulver har jag chemi-
ce præparerat, och funnit min skyldighet

wara, at gjöra det allmänt till mine Lands-måns tjenst, samt utgifwit det under namn af Sal Antifebrile; emedan jag ännu icke råfat större feber-medica-ment.

At Gillberga Surbrunn kommit för en dag, der til har jag äfwen warit ett medel. Och är det denna brunn, som jag förefatt mig här efteråt beskriwa.

Sedan min lycka och förra widriga omständigheter blifwit nu mera, GUDi lof! förbättrade, har jag flere gånger warit full sinnad, at å ny upwakta Eder, mine Gunstige Herrar! i Upsala, och der fullända min förefatt, samt utgifwa en af mig redan färdig skrefwen Disputation; men jag har icke kunnat wågra en stor del af mine Heder-wärde Lands-Mån, som jag betjent, och hwaremot de uttrat förtroende för mig, då de anmodat mig, at ej resa utur orten, och det så mycket mer, som ingen tid förbi flyter, på hwilken jag finner mig vara ledig eller berättigad at äntlediga från biträde för dem, som anmoda mig derom.

Swarken Börd eller blod, hwarken a-nor eller rikedomar, Wola en menniska, utan endast dygden. Dygden är det rätta och

och sannaste känne-teknet af wärfeliga Wdlingar.

Dygden, Wälborne Herrar Archiatrer och Riddare, är den, som gort Eder wärdige Konungens Nåd, at undfå Wdliga Namn och Skölde-Bref, och just den samma, Högdle Herr Professor! hafwer danat Eder til en af Foster-landet så älskad och förtjent Man: Hon är och den, som orsakat, at I alle Ere, mine Herrar! blifwit i den lärda werlden så lysande.

Det är Eder, mine Herrar! at hwilka största delen af våra Doctorer och Medici hafwa at tillskrifwa den kundskap de äga; Det är Eder, hwilka hela vårt Swänska Samhälle är förbundet för det I til så mängas nytta och Conservation satt denna wettenskap i sin högd, hwarmed förut föga war bewändt.

Det ären I, mine Herrar, som tjenen til eftersyn både för in- och utländske, och hwardera så skjött och upodlat alla de delar, som höra til Medicinen, at Edra Namn blifwa odödlige.

Unnen mig, som warit en af Edra Wärlingar, at til slut få utgjuta den innerliga

nerliga önskan, som stedsse skal wara, at
den Ewiga Allmagten tåktes nådeligen,
och i långliga tider, bewara Medicinens
Erenne så store Pelare, til hela Nifets
förmon! och låten mig försäkra, det jag
anser för den gladaste skyldighet, at i
döden så nämnas

Mine Gunstige Herrars och Wälgörars

Ödmjukaste tjänare,
DANIEL, RUBBERG,

Bil Herr AUCTOREN

Af

GILLBERGA Surbrunnss

Beskrifning.

Så gån, I åter fram, och wisen för de
Lärde
En Sak, en nyttig sak, en sak af
mycket värde;

Ett medel utaf Guld i jordens ädror lagdt,
Om hwilket ingen förr i våra bygder sagt.
Fast swånka wattuett nu ej winner mångas
tycke.

Låt modet ha sin tid; med tiden winnes mycke:
I Febrens största högd förnuftet ej kan rå,
Men just som den tar af, wi sanam mentem
få.

Men innan des jag ber, om I wil ha crediten,
Och såsom Medicus tillskynda Er profiten;
Följ efter landets smak, skrif ambra ninsing
fler

Fast allt kund' ske så wäl med frita och med
ler.

Doc rådet såfångt är, I ä' för ädelsinter:
Det ingen wärkan har, änkönt I blir påmin-
ter:

I

J följien tidt de Män, hos Er lagt tomteffen,
En Leetström och en Carl (a en Gottschalk (b
en Rolén.

J weten nog ändå wäl hundra läke-medel,
Hwarpå, til sjukas tjenst, J gifwit mängen
Eedel

Til Carlstods Apothek ja Älmås äfwen så.
Den sådant ei wil tro, kan der bewisen så.
J å mång Herres wän, för J des krämpor
lagat:

Och aldrig hör'd's udn Fru på Edra gjörmål
flagat.

En skare fattigt Folk, som dgt så många
rön

Ut af en hjälpsam hand, Er buskar Himlens
lön.

Mång Hustru tackar Er för skyndsam hjälp i
nöden:

Ja späda Barn också, dem J ha frälst fra
döden,

På äfwenlysig wäg, til denna stora werld,
Då mängen rest bakfram, och mängen wa-
rit snärd. (c)

Mång täcker Nymph mot Er sig wisar glad
och blider,

J affitt, kan jag tro, på kommand' år och
tider:

Ey ingen af dem finns, som ju ej tänka
lär,

Ut, efter wanligt brud, så göra Er besvär.
Jag

a) Linnæus. b) Wallerius.

c) Funiculo umbilicali illaqueatus.

Jag hörde här om da'n, jag hörde det med
nöje,
Men just för Glickan sät, jag brast i litet
löje:

Ja, säja hwad man wil om Rudberg, så
är Han

Wid mångt tilfälle just en helt omistlig
Man.

Om blotta lyckangör't, som afwunds-man-
nen säger,

Så gör den lyckan mer, än alt det wett
han äger.

Wog wet jag, Hönan blind ibland kan kors-
net ta;

Men då hon råkar'e jemt, så måst' hon
synen ha.

Sen sad' hon: säg mig strax, hwad månd'
Ert skratt betynda?

Här stod jag i betryck, och ordres skull' jag
lyda:

Jag afbad först mitt brott, at jag så hastigt
log:

Och sade se'n, som hon, och lade til med
fog:

Den tjent sin foster: Bygd med sådan flit
och möda,

För honom är ej nog belöning, tack och föda:
Han borde ha nå't mer: dock ware nog

derå: (d)
Sast Han ej Satten fått, så är Han wärd
at få.

d) Pileus Doctoralis.

HYDROPHILUS.

**

**

**

Herr Assessor Strandberg har uppå begäran till Kongl. Collegii Medici Ledamöters genomseende öfverlemnadt Berättelsen, om Gyllberga Curbrunn; Och som de funnit, at den ej innehåller något, som är stridande emot Läfare - Konstens grunder. Ankommer det egenteligen på Auctoren, anten den blir til Tryck befordrad, eller ej.
Stockholm den 9 September 1762.

ISAC GRUFBERG.

Med. Doct. & Reg.
Coll. Med. Syndicus.

**

**

**

Företal.

Det är alltid wanligt at wid alla Bcker och Skrifter bifoga ett Företal, som skall underrätta Läsaren om anledningen, hwarföre den utgifwes, och nytan som der med på syftas. Denna lilla Brunnns - Beskrifning är i synnerhet til de ensaldiga res tjenst författad, och derföre har jag attat nödigt, at i stället för wanliga skrifwes så ten och försvar för Boken, här lämna en nödig warning til Allmogen.

Den Barmhertige Guden har til människornas nytta låtit af jordens Lakodommar upwäxa, och Hälso - Brunnar uppspringa. Denna Hans godhet böre wi med wördnad årkänna, och ingalunda förakta de medel, som Han til vår hälsos bibehållande i alla fyra Naturens riken öf - lemnat: jag menar i Djur, i Wäxter, i Stenar, i Watten.

Förlänga det af GUD utskafade lefnads - målet, kunna wi wäl icke; ty det hörer
Zonom

Söretal.

Honom allena til: men förkortat det samma genom oordentelig lefnad, och Läkemedlens, dels förakt, dels oriktiga bruk, kunna wi, GUDi flagadt!

Alle äre wi skyldige besitta och derom, at wi måge hinna til det af GUD förelagda lefnads-mål; men af huru många, ty wårt! blir denna skyldigheten efterfatt.

En Bos, kallad Socken-Apotek, är af Frycket utkommen, och wid alla Kyrkor besittelig, til Eder räddning: Ett prof af vår Nådige Grefwe och Lands-Höfdinges öma försorg om Allmogens wäl. Ett prof af Kongl. Collegii Medici pris-wärda nit för mennisko lif, och ett berömmwärdt wedermåle af Herr Doctor och Allessor Darelis lärdom och oförtrutna möda i inhemska Läke-medels samlande, såsom lättast för Eder at tilgå. Detta bör af Eder alltid förwaras i ett wördnads-sullt minne, fast brist på skickelige ämnen af Klockare ännu hindra utöfningar af en så Mennecko-älskande ofigt.

Efter Hans Kongl. Maj:sts Allernådige ke påbud hafwen J Klockare, som lärt öfna åder, samt, efter lärde Måns intygande, be ibland dem, som efter sitt begrep fattat något

Söretal.

något i Läkare-och Fältkärs Konst: Jag säger, något, emedan af dese ej kan begäras mycken insigt i wettenskaper, som egentligen hörer til Lärde och Erfarue Män, fast inga wettenskaper i werlden äro mera klåperi underkastade, än dese, som dock, näst Salighets Låran, äro de nödwändigaste: ty lifwet är det käraste af allt i timlig mätto: och en Poët har wäl sagt: Hälsan är allt, allt är intet, der intet är hälsan.

Gofwes någon wår tids Klockare af närgorlunda Studier och begrep, underwist i Läkare-och Fältkärs wettenskapen, så blefwe ingen krum i armen af åderlåtning, ingen i Feber yrande blefwe hårdt handterad och ansedd at vara besatt: icke bruktes Jö lagd på Hufwudet, at fördrifwa wårt i hetlig sjukdom: icke heller tiltrodde han sig med skafwet Gull af en ring hoplöda afbrutit ben, och narraktigt föregifwa sig sådant ofta sedt af Läkare wärkstallas. Den som påtager sig laga ett i olag kommit Ubr, och ej wet, hwad wärktug skall brukas dertil, icke eller förstår des sammanfattning med hjul och fjädrar, lærer ej göra lycka, hwad skall den då uträtta, som dumdriftigt tiltrox sig i ordning ställa den i olag komna Skaparens så stora konst-wärk, Mennecko-kroppen, och ej har minsta

Söretal.

sta kundskap om des sammanfogning, fina rör och wästkors omslytnings-lagar? med så ord: met hwarken om des ut- eller inwärtens bestaffenhet.

En stor del af Eder göra ärligen en nog lång resa at Wäster-giötland til Sven i Braghum, eller den så kallade floka och wisa Drängen. Nästan alle fän J en myckenhet pulver, bestående af Rötter, Orsten och Dyrweilsträck, hwilket i alla sjukdommar skal wära dugeliget, och af alla intagas flere gånger om dagen i Brän-win. Många af Edra sjuka hafwa härigenom fått rus, men få återwunnit hälsan. Denne Sven brukar wäl inga olofliga medel; men här och ingen kundskap, hwarken om kroppens, eller sjukdommars bestaffenhet, och Läkemedlens egenteliga krafft och wärkan, men gifwer lifsa drifstigt Läke-böter på gifning, hwilket jag så mycket tryggare fän säga, som jag i flere dagar wilstats i hans hus, at göra mig om des insigt-underrättad.

J behöfwen, mine wänner! så mycket mindre anläta oförståndigt Folk, som nästan ingen öre i Riket har mera tilgång på Edkare, Tältskärare och Apotek; och J ären sielfwe

Söretal.

sielfwe mine wittnen, at jag altid sökt, efter min förmåga, tjena, så wäl den fattigaste, som förmögnare.

Där Herrskaper äro i soknen boende, hafwen J tilfälle at rådfråga dem, och Edra Sidle-förgare lära icke underlåta gifwa Eder goda råd, om J dem anliten.

Här lämnas Eder ett kort beskrifning om Gillberga Surbrunn, hwilken jag på en Hög Herres Befallning, förnämligast til Edor tjenst, sammansattat, på det J mågen blifwa underrättade, at äfwen en dylik GUDS wällsignelse i orten hos Eder finnes, hwarefter många förut warit nödsakade ressa långa wägar.

Wortlägggen den gamla oriktiga meningen: är det til lifwet lagdt, så blir jag wäl friskt utan Läkemedel: eller och: är jag öde at lefwa, så letwer jag; och är jag öde at dö, så döer jag, antingen jag söker bot, eller ej, ty jag fruktar, at många af Edra anhörige hafwa på denna grund i för tid wandrat ur werlden, och många, anskönt de efter swära sjukdommar blifwit wid lif, hafwa

Söretal.

hafwa dock måst dragas i all sin lefnad med
 swära och oboteliga bräckligheter, såsom en
 följd af sjukdomen, som de funnat undwika,
 om de i rättan tid af förståndigt Folk sött
 lössige och tjenlige Läkemedel.

Måtande, signande, frestande, och sådana
 GUDI misshagelige medel, äro förbudne och
 skadelige, både för tid och ewighet.

Besinnen, at GUD ej förgåfwes skapat
 Läkemedlen; sölen bot i början af sjukdoms-
 men, och, när J brufen något, så efterlestwen
 noga, hwad Eder lärdt och sagdt warder.
 Ett felsteg i intagning och lefnads-sätt kan
 göra, at curen mislyckes: och för all ting
 förgåten aldrig, at bedja den öfwerste Läka-
 ren i Himmelen, at Han wärdes gifwa sin
 wällsignelse der til!

At Surbrunns watten billigt kunna
 räknas ibland de bästa medel,
 som utur kroppen bortskölja det,
 som förorsakar sjukdomar af de
 flytande delars oriktighet, intyga både för-
 nuft och erfarenhet. De tränga sig igenom
 de aldra minsta rör, dit andre Läkemedel;
 swärligen med behåldne krafter, komma kunn-
 na. De öppna gångarna och, såsom et såpe-
 löder, uplösa och bortföra det, som för krop-
 pen är skadeliget, genom alla Naturens affast-
 nings-wägar, och det hos den ena menniskjan
 på et sätt, hos en annan på et annat.

De stärka och göra de slappa delarna fasta
 genom dess jernaktiga halt. De åstadkom-
 ma genom Spirituosum Sulphureum, at wåra
 kroppars wättskor snabbare circulera, hwilket
 klart deraf skönjes, i det pulsen står fortare
 under wattu-drickandet, än annars.

Deras företräde i många sjukdomar, fram för andra Läkemedel, märkes och deras, at, då intet Medicament welat slå an, hafwa Surbrunns watten uppslit all vnskan.

At de bidraga till människo-släktets fortplantning, det intyga de, som i flere år varit ofruktssamma; men efter Brunns-curer fått fågna sig af sådan GUDS wälsignelse, som står anteknad uti Skapelse Boken 1. Cap. v. 28.

Utlånste Surbrunns watten hafwa på en tid, kommit nästan mer i bruk, än de Swenske, såsom Pyrmont, Spa och flere, hwilkas godhet erfarenheten bestyrker, och kan så mycket mindre bestridas, som Kongl. Collegium Medicum alltid har et wakande öga deröfver, at de blifwa upriktige införde. En del i Orten hålla äfwen Seltzer watten för bättre än wåra, men af hwad grund wet jag ej; om icke mot syra, ty för dem, som plågas af annan skärpa i blodet, och tillika äro så swag bröstade, at de ej tåla starkare mineral, låter Loka watten göra äfwen så god nytta.

En del af de utlånste watten äro wäl mycket spiritueusa och penetranta, samt innehålla nog ömnogt Sal medicinale; men så äro dock de insånste i wisa passioner bättre, til
 exemp.

exemp. i swindel af swag maga, massar, hwi- ta flusen, med mera, så wäl i anseende til deras starkare och styrkande jern-halt, som deras, at de så dridas i sin naturliga fjölb utur Brunnen, och hwad saltet angår, kan det någorlunda årsättas på det sätt, som längre fram beskrifwes i 5. § om de sel en del Brunns- Gåster plåga begå.

Skaparen har förmodeligen, såsom hela människo-släktets älskare, lemnat hwarje werldens del de förmåner, hwaraf des inbyggare fullteligen kunna underhålla och sköta sin hälsa, så framt Plinii ord ej sannades: ea sub oculis posita negligimus, wi ansågo det närwarande för ringa, och satte förstort värde på det, som från afslagsnare orter hämtas.

Swånste Medici hafwa i sednare tider, sedan wår Swånste Dioscorides, Herr Archiatern och Riddaren Carl von Linnee, bragt örteskänningen i sådan högd, anwånt berömlig slit och möda, at utröna insånste, för opåtänkta, örterens wärkan i sjukdomar, och flere rön upgifwas dageligen, som löfwa wår efter-tid at finna Swånste Apothek uppslde med, kan se, mer Swånste, än utlånste Läke-medel.

Wår store Chemicus, Herr Doct. och Professor Joh. Gotsch. Wallerius, har lemnat of

en fullkomlig beskrifning om Watten-Riket, hwaraf man kan lära känna, så in- som ut länste Surbrunnar, til deras art, och wi äre wår Läkare-Fader, H. Archiatern och Rid-daren Rosen von Rosenstein, all heder och tack Kndige, så för mycket annat, som afwen för det sätt, han lärt oss, at med Smånst Surbrunnns watten fördrifwa den förr så swår-dresna Binniké-massen.

H:Erren låte denne store Läkaren ännu få råkna många år til mångas både glädje och wålfärd!

Det är icke öfwer 82 år sedan Medevi, så som den förste Surbrunn i wårt Rike, blef bekant; men nu kunna några och 30 upräk-nas. Wermeland wiste för 48 år sedan icke mer af, än en enda Loka: nu äro 5 a 6 be-kante Brunnar, och år 1758 kom Gillberga Surbrunn för en dag, hwilken är den jag tän-ker i korthet at beskrifwa.

Om denne Brunn i forna dagar, såsom Hälso-Brunn, warit brukad widare, än af Allmogen om Midsommars nätterna, är icke bekant.

År 1734 blef en Soldat, wid namn Erik Höfman, boendes i Hemmanet Sandhol, om sommaren sjuk af Rödsott; Han gick at uti denna

denna Brunn hämta watten til torstens sås-kaude, och som han förmärkte watten, wa-ra kalt och swalkande, drack han ansenligen deraf, tog och med sig hem en bytta full til widare torste-drick, hwilket hade den goda wårkan, at han dagen derpå blef från sin sjukdom fri.

År 1758, då rycket om denna cur förebrak-tes Vice Hårads-Höfdingen och Bruffs Pa-tronen Herr Knut Jacob Lilljebiörn på Käl-settrud, anmodade Han mig at wara sig til denna Brunn fölgaktig: wi reste dit; men Brunnen war så af orenlighet upfyld, at wi icke kunnat finna stället, om ej rödgula ochran, som öfwertåkte platsen, warit war wågwisare.

Brunnen blef samma år, på Lilljebiörns bekostnad, upgrafwen, med tunna försedd, och så godt, som då i hast kunde åstad kommas, öfwerbygd. Detta år begynte H. Hårads-Höf-dingen och någre med Honor, på mitt til-storckande, at dricka detta watten, och som des-se Brunnns: Gåster funno sig wäl deraf, öktes hwarje år deras antal.

Bemålte Hårads-Höfding, som i sin wid Uplala Academia utgifna wackra Dissertation De officii hominis in quærenda uitæ commo-ditate, ganska wäl sagt: Ob arctissimum ani-mæ

ma & corporis commercium fieri ita videmus, ut, langvescente corpore functionesque suas intermittente, animus bene valere nequeat. Hic si felicitas ejusque incrementum quaeritur, homo de corporis quoque conservatione debet esse sollicitus. Conservare autem corpus, nihil aliud est, quam facere, ut sanum sit & aptum suis muniis peragendis. Sanitas vero corporis est maxime necessaria, & commoditati omni, quæ ad corpus spectat, fundamentum præbet. Det är: I kraft af den fasta förening, som är kropp och själ emellan, se vi, at modet förfaller, så snart kroppen så afsynar, at han ej förstår sina förråttningar ordenteligen bestrida. Vil man derföre vara mån om sin välfärd, och des förkofrande, bör man tillika vara sorgfällig om kroppens wid mått hållande, som der uti beror, at så laga, det han är trist och stickelig til sina gjöromåls utöfvande, ty hälsan är sannerligen det nödvändigaste, och lägger grunden til all den beqvåmlighet, som kroppen kan tillkynda.

Han

Han kunde nogsamnt tänka at hälsan, såsom det förnämsta i timlig måtto af en myckenhet sjuklingar skulle här blifwa eftersökt, och som han i nämde Dissertation afwen är indrat, at til hälsans bibehållande fordras nödiga hus, ja! Domicilia non solum quæ necessitati sufficiunt, sed etiam in quibus cum voluptate agere possumus, hus som icke allenast swara emot nödtorften, utan sådane uti hwilka wi kunna använda tiden med sinnens förnöjelse, så lät han år 1760 uederiswa det gamla Brunns-Huset såsom förlitet, och i des ställe å nyo på egen bekostnad til Brunns-Gästernas större beqvåmlighet upbygga et nödwändigt, nyttigt och ansenligen stort hus. Hårads-Höfding Lilljebörn och kyrkoherden Göranson, som från första början å daga lagt en berömlig nit och hast både kostnad och möda sparade wid denna Brunns i stånd sättjande, drogo sedermera försorg, at år 1761 twänne andra nödige rum på Brunnens egna medel blefwo upbyggde, och som uti detta år, så wäl som derpå följande varit et antal af Gåster til 140 och 150, så är wärdert blifwit sammanstutit til ytterligare byggnad och en del af de i landet kringboende Herrar hafwa afwen här til bidragit.

Brunnen är belägen i Gillberga Pastorat och Sockn 5 och en half mil från Carlstad och 3 och tre 4dels mil från Ämäl på Cappelans Postället Sandbols ägor och uti des ång, på östra kanten af en kulle med sandblandad bottn, och har sitt utlopp åt öster.

Platsen är ganska behagelig af den kringstående Gran skogen, som är lik som späckad med Björk och Ahl, hvar emellan spåtsersgångar äro upqvistade.

Stora landsvägen från Carlstad, Ämäl och By-Elfwen, som löper åt Eda-skans nysjäs til et Mulquet skätt härifrån Brunnen, och från hvilken beqwämlig wagnwäg, öfwer Kyrkoherde torpet Myrens ägor, är uprögd.

Emellan Gillberga Kyrka och Brunnen är allenast en fjerdedels fjerdingswäg, hwaräst Brunns-Gästerna hwarje Söndag kunna afhöra en upbyggelig Predikan af den berömdwårde och för lärdom samt utgifna tryckta arbeten bekante Kyrkoherden Herr Magister Johan Jöranson. På högra sidan om landsvägen emellan Brunnen och Kyrkan, ligger en ganska hög kulle, kallad Canike ås: förmodeligen hafwer fordom dags här bodt någon Canik, emedan rudera efter byggnad ännu äro synlige.

De

De nära och omkring Brunnen belägne Hemman äro: Gillberga Prästegård, Westby, Ålpsätter, Skog, Sandbol och Haget, hvilka betjena de, til Brunnen ankommande, med beqwämliche Hus rum, och Enke-Pastorskan Fru Lila Kiellin på Skog med spisning för dem som icke hålla eget bord. Genom Herr Hårads-Höfding Lilljebiörns åtgjerd och goda föranstaltande kommer Posten hit alla Måndagar och afgår Torsdagarna.

Orten omkring denne Brunn är en den behageligaste, höglant, torr och hälsosam med en glad utsikt. Här löper nära förbi det stora wattu draget, som kommer från Norska gräntsen och faller genom Sesse-Bron uti Sjön Wenern, hwaräst hela Sommaren ses Fortyg fara upp och nedföre, förutan mångsalbige Zimmer- och Bräd-flottar.

Jemte detta wattu drag på bägge sidor, ser man de härligaste ångar och åker fält til en half mils längd i Söder och Norr och derjemte ligga de wäl belägne Herregårdar Björns, Elfwik och Odenstad: alla wäl bygde, med wackra Trädgårdar försedde, samt godt Fiske, at färsk Fisk för Brunns-Gästerna icke kan tryta.

På tracten omkring Surbrunnen, äro de

25

friska

friskaste spring-källor, man någonsin wil önska, och deribland en del, som innehåller mineral.

Icke långt ifrån Stog, ligger den så kallade Sanct Olofs källa, som har et det renaste watern, upvällandes i kanten af stora Lands wågen på Nord-wästra sidan af en hög backe utur sand och stenbrår, hwars flödade är så starkt både winter och sommar, at det formerar en bäck. Wid denna äro ständigt drickes kättil til de resandes tjenst; i denna källa hafwa fordom gemena folket offrat, och man har ännu för några år sedan, i den samma, som icke är större och djupare, än et åmbar, funnit hwita stystrar, rünstycfen, knappålar och dyligt.

Surbrunnswattnet nyss uptagit har wid dese så præcipitations prof, och som i år den 22 Juli ånyo bleswo anstälte uti Wälborne Herr Ryttmästaren och Riddaren Crispin Löwenhielms samt Prostarne Söderbergs och Sörströms och flere respective Brunnns-Gästerns öfverwaro wist följande förändringar.

Med Solut. Laem. Hög purpur färg.
Pulv. Gallar. rödt på ögnableckes.
Syrup. Violar. mörk grönt.

Med

Med Solut. Sacchar. Saturn. hwitt.
Thea virid. mörkt.
Solut. mercur. subl.)
Lunæ.) oförändrat.
Ol. Tartar. p. d.)
Spirit. Sal. armon.)

At detta watern innehåller koppar, kan ingen säga, utan at tillika röja sin ofunnoghet; emedan et af de anförde profwen bewisar motsatsen.

Det är et aqua Martialis alkalina Waller. Hydrol. Spec. 31. pag. 54. och består af en triolo walde fugaci, som gjör at det för sin subtilitet och flyktighet icke låter föra sig långt, utan at förlora sin kraft. Det är ganska klart och glänsande, som en Crystall; har hwarken mudd, siun eller lefwande kråk i sig. Det medförer en stark swastwel, ånga samt ömnoq Spiritum æthereo elasticum, som äro nog kånbare, då det drickes, skakas i Bouteille eller öses; Det är om nätterna öfwerdragit med en blå och omskiftelig hinna och håller sitt lopp, så winter som sommar; det är lättdruckit, kallt och angenämt; fast til smaken blåfärgigt, som andre Surbrunnswattn.

Under

Under de 5 åren som detta watten varit druckit, har man funnit, det wara godt för half och hel Hufwud-wårk, Catharrher, Mag-wårk, Förlorad appetit, Colique, Sten-pasjon, Mjålt- och Moder-sjuka, Inwårtes swe-da och knipningar, Finner i ansiktet, Skjörbjugg, Gickt, Maskar, Hetsiga och rinnande ågon, i börian af Wattu-sott öfwer hela Kroppen, Swag hörfel, Boritagenhet, förlorad månads-rening, Hwita flusen; och för Andetåppa, Swagt bröst och Hosta är det nästan et Souvraint medel.

Det är ej heller odugligt til badaude, som nog wist sig förledne åren på dem, som hade gamla Brått, swulnade Ben, Förlorad rörelse och kjänsl, med mera.

At orda något om Brunns-diæt, håller jag här för onödigt, emedan det förut af många Höglårde Mån, i deras Brunns-Beskrifningar, grundeligen är utfört; samt at den bättre af en närwarande Brunns-Medico kan anordnas, efter hwars och ens sjukdom och omständigheter, utan will jag i det stället nämna några fel som en del Brunns-Gåfket under curen plåga begå, på det andre måga taga sig til wara.

§. 1. Et

§. 1

Et fel begå somlige dermed, at de dricka förfliten tid, eller så fort, som andre för dem utstakat, hwilka äro öfwen så okunnige om deras Kroppars constitution och sjukdoms beskaffenhet, som de sjelfwe, icke öfwerwågan de, at den ena sjukdomen låter sig hastigare, den andra långsammare häfwa och dämpa. De resa så bort, då materia peccans är uprörd, men ej afförd; så at sjukdomen, öfta derester, mer styrkes, än astager, och tilståndet blir wårre sedan, än förut, skyllandes på wattenet, hwad de sjelfwa varit orsak til. Månne en inrotad Skjörbjugg; en inbiten Mjålt-sjuka; en utgammal flygande Gickt och podager, eller en 20 åra Lamhet på fort tid kunna utrotas? Nej! de borde continuera flere Terminer om året, tils de bleswo sin plåga qwitte, så skjer med Pyrmonter och andra wattens drickande.

§. 2.

En del bli liksom tröstlöse, då de efter några dagars drickande tjänna wattenet gripa dem an, eller rättare sagt wårka på sjukdomen, til exempel; En som har wårk i hufwudet och lederna, känner stickningar i de samma; En podagricus eller gickt-sjuk blir wår-

re;

re; En som har en maga full med stäm, kastar up det samma; En som har skarpa wätstor känner urinen tjära; En swag-hufwad får swindel; En lumbörd öresfusning, och så vidare.

De borde i stället gifwa sig tilfreds och afbida tiden, särdeles, som dese äro goda tecken til hjälps ärnående; men ingalunda uphöra med drickandet. Under de 26 åren jag öfwarat mig i Läkare-konsten, har jag förmodat, at patienter icke grufwat sig särdeles, då andre läke-medel i sjukdommar, sökt dem något, men wid Mineral wattnets bruk fattas merendels patience.

§. 3.

En del wilja wäl genom Brunns-drickandet ärnå hälsan; men at under curen afsläggas hetliga och hälsan förstörande affecter, wilja de intet. Nolumus & volumus producere tempore vitæ, nolumus a Nobis volumus a Medicis. De borde besinna, hwad den Lärde Wermäländingen Salig Doctor och Assessor Lindestolpe sagt i sin XIX Surbrunns-fråga, at alla hetliga affecter äro såsom knappnålar, the ther wår kropp sinänningen söndergnaga, och hwad den på så goda skäl sig grundade Doctor Tralles om affecter

krif-

wer: Den allra friskaste menniska, som oföreänt råkat i en håftig sinnes rörelse, finner en wårkan deras i alla sina lemmar, blodets omlopp råkar i största ostick, andes drågren blifwer swårare, puls-lagen ändra sig hwart ögnableck, och rörelserna i kroppen blifwa hele annorlunda.

§. 4.

En del dricka förliten sats, och det af den grund, at det blifwit bekant, huru någon undrat deröfwer, at wid Gillberga druckits öfwer en kanna, då icke mer går i magen. Måne wattnet blir quarstående i magen? måne för ingen person eller passion är nödigt dricka mer än en kanna? eller måne wid ingen Brunns, men endast wid Gillberga druckits öfwer en kanna? Avtos Epha böt här intet gälla, utan skäl och ärfarenhet.

§. 5.

Tempore profunt quæ data non apto tempore sæpe nocent. En del tro, om de icke som oftaft så taga in Laxer-medel, har wattnet ingen wårkan: hwad skall wattnet uträtta, då det icke får komma i kroppens fina gånger och wårka vidare, än allenast passera strupen och strax bortföras med Laxativet? bättre wore om de gjorde på samma sätt som

en

en del af mine Heder-wärde Brunns-Gäster förledne ären, hwilka togo en liten dosis salt hwar morgon i 2dra eller 3dje glaset, at det finge följa watten in i blodet, lösa obstruktionerne, drifwa urinen och icke genom mycket Laxerande mätta kroppen och förslappa magen. De må ändå icke twifla på tillräckelig öpning, som watten af sig sielf nog wärkar.

§. 6.

En del oroas, då watten gjer öfwer wänligheten öppet lif. En del då det ej opererar efter deras tycke. Det är ju lika mycket, hwad wäg Naturen afförer det onda, endast det skjer.

§. 7.

En del blanda för många råtter tilsamman, och äta för starka mål. Härigenom beswäras magen, sömn och tröghet tiltager. Omne nimium naturæ inimicum.

§. 8.

En del kunna icke umbära Thee och Coffe. Det förra skadar alla och det senare gagnar få.

§. 9.

Mjölk är i allmänhet icke skadelig wid Brunnen. Men derföre bör wäl en Mjältsjuk

sjuk och af colique beswärad hålla sig derifrån, wäl wetandes, at det, som den ene kan förtära utan skada, kan nästan wara, som et förgift, för en annan.

§. 10.

At hämta watten och dricka deraf hemma på sine kamrar, anses af mången för et mindre betydligt afwikande från Brunns-reglorne, men detta medförer icke allenast den olägenheten, at wattnets flyktiga halt, som genomtränger de finaste delar i kroppen, bortdunstar under förbrändet, utan man saknar äfwen de tillfälligheter och den upmuntran til motion och et gladt sinne, som under et talrikare sällskap uti Brunns-huset ärnås. En hwar finner lätteligen huru mycket et gladt sällskap bidrager til wälståndet, och icke mindre angelägen är motionen, hwaribland ridande kan recommenderas, såsom mycket bidragande til hälsan, ty derigenom blir kroppen warm, viscera skakade och stagnationer förekommas.

§. 11.

En del hämta watten långa wägar til sina hemwist, och det om högsta dagen i starkaste solstenet med öhartsade bouteiller. Et watten således fört är mer eller mindre dugligt,

W

get,

get, i den mohu, som kraften är i behåld wid framkomsten, och, då det flyktigaste som utgör själen i mineral-watn är förlorat, är det wäsenteligaste borta; men håller det aldeles intet prof är mödan såfång använd, det må wara hämtat af hwad brunn det wara må. Utom des lærer nyttan bli ringa för dem som hemma under hus-hålds-bekymmer nyttja Brunns-cur.

§. 12.

Benågenhet til sömn under Brunns-curen påkommer wäl af flere orsaker, hwilka jag går förbi, och wil allenast nämna: det en del äro sjelfwa dertill wällande, at de blifwa tunge och illa mående derigenom, at de om aftnorna gå försent til säng. Sönnen är den bästa hwila, lifwets hemliga näring, och förlorade krafter kunna på intet sätt bättra, än genom den samma, återwinnas.

§. 13.

Moder-passion, Mjält-sjuka och hwita-flusen, som hos de Förnämare, blifwit så gångbara, och hos Bond-folk så sällan finnes, lära wära Fruentimmer, ånskjönt mot sin wilja, så tillskrifwa til största delen, den, emot naturen så högt ållade inventionen, Snör-lifwet. Medomtan äro de barn wärde, som

i offhliga ären blifwa af Förälldrarna satte i sådana bojar, som lägga gunden til obotliga sjukdommar och en ångslig lefnad. Et fel at wilja wästra sin Skapare, som funnat göra dem (om hans Allwisshet så funnit nyttigt) hundrade gånger smalare, får ofta med tårar under mycken wedermöda ångras til senaste åldren. De fela storligen, som ej afläggga detta barnesk under Brunns-curen, emedan det hindrar brunns-wattness annars förmodeligen goda wärkan.

§. 14.

Swänne ombytligbeter i hufwudbonader, så hos Man som Qwinno-Rjön, hafwa blifwit en orsak til hufwud- och nackflugar. Jag menar, de emot wanliga bruket nu antagne korta och nacken ej betäckande peruguer, samt Fruentimmers möfors afläggande. Det estersinnes ej: at omnis subita mutatio periculosa, et hastigt ombyte är ofwenhyrligt, och consuetudo altera Natura, wanan den andra Naturen. Swett-hälen, som förut, igenom en warmare klädnad hållits mycket öppna, blifwa nu hopdragne genom kölden, och sjelfwa wäsa med tiden, både circulation och utdunstning afstanna, hwaraf hända ofta oboteliga stockningar. Männe de ej begå et

fel, som förskaffat sig desse swårigheter genom förmycken nakenhet? då de ej återtaga den från barna-åren wanliga klådnad, så wäl under Bruns-curen, at desto säkrare återwinna hälsan, som sedermera behålla densamma at undfly recidiver. Det är wackert leswa efter modet, men nyttigare så behålla hälsan.

§. 15.

En del oroa sig, och mena alt hopp om förbättring wara ute och curen förgåswes ansåld, då de just under drikandet ej blifwa restituerade, utropa så watten ej duga. Desse förhastiga sig wiserligen; ty erfarenheten, en stor Läro-måsterinna, har öfwertygat, så hår som annorstädes, at ej så är; mången som ej kânt minsta lisa wid Brunnen, har efter några wefors förlopp med sagnad rönt sin sjukdom förswinna.

§. 16.

Hos gemene Man är en gammal inrotad och galen mening, at wid Brunnen, antingen om Widsommars natten, eller ock på 2 a 3 dagar blifwa från sina krämpor antledigade. De förståndige gorde derföre wäl, om de underrättade sådane, som ärna sig til Brunnen, at göra sin räkning på 3 wefors drikande,

drikande, och om de blifwa förr hemledige, wore det så mycket bättre. Detta ware nog sagt. Jag slutar med Lindestolpes wackra önskan:

HERrans Ängel hwilen rödde
Watten i Bethesda dam,
At det idel hälsa förde,
Flöt med dubbel werkan fram,
Röre och de Swänksa Brunnar,
Signe dem med kraftig halt,
At man må med Swenske munnar
HERran smaka tusend falt!

* * * * *

Så är ensaldigt wis Gillberga Brunn
Beskrifwen,
För Höglärdt Folk är ej min lilla skrift
utgifwen,
Min största affigt är, at Bonden weta må,
Hwad förr långwäga sökt's, det kan han
hemma få:

En fattig Manna-hop, som utgör största
skaran,
Behöfwer också hjelp, En riker rycks ur
skaran
Så länge Pymont gjes, så länge Zeltzer,
(Spa,

Så länge Swenskt försmås och utlänst
 (smakar bra.
 Kom Mome sjelfwer hit, som dr i mund'
 (så wiger,
 Rät se hur' långt ditt agg mot följand' cu-
 (rer stiger.
 Lågg handen på din mun och småda ej
 (den Zand,
 Som sådan Nåde-skatt har nedlagt i
 (wärt Land.

Förteckning

På de förnämsta Sjukdommar,

Som wid

GILLBERGA Surbrunn,

Antingen blifwit botade eller lindrade
 på desse åren 1758, 59, 60, 61,
 62 och 63.

Brufs-Patronen J. L. hade stark stjör-
 bjugg och en början til wattu-sot,
 drack 3 weckor, blef smal och rörlig
 efter sin höga ålder.

Vice Hårads-Höfdingen K. J. L. war plä-
 gad af stjörbjugg och wärk med swulnad i
 ena benet, drack och badade benet, blef
 frisk.

Fru U. L. W. hade dragits en tid med en
 tryckande mage-wärk, samt Flus-wärk i
 hufvudet, drack 3 weckor, och blef frisk.

Jungfru C. M. W. plägad af wärk i leder-
 na, drack 3 weckor och slapp wärken.

Pastorskan L. K. war plägad af Sten-passion
 med stark wärk i ena läret af ett fall, drack
 och mistade stenar, badade och wärken för-
 swan.

Regements Prästen P. R. plägad af Hypo-
 chondrie, drack 3 weckor, blef frisk.

Magister G. C. hade utslag, drack 14 dagar
 och slapp det.

Präst-hustrun C. S. hade en swår hufvud-
 wärk, drack 14 dagar och slapp den samma.

Öfwer-Sågmästaren H. B. hade en slapp
 maga och förlorad appetit, drack 3 weckor
 och blef frisk.

Jungfru H. war plägad af förstoppade Menfes,
 drack 14 dagar och de kommo sedan i gång.

Fru M. U. v. K. hade en löpande stjörbjuggs-
 wärk, drack och blef frisk.

D. R. hade länge warit plägad af snufwa,
 drack 14 dagar och blef frisk.

Sågeri-Fiscalen U. U. war illa plägad af en
 tryckande mage-wärk, drack 3 weckor och
 slapp den samma.

Jungfru H. G. hvars månads-rening war förstoppad, drack 3 weckor och den kom sedan i riktig gång.

Fru E. H. hade i några år varit lam i ena armen, då hon drack första året 3 weckor, blef hon något bättre, och andra året förswan sjukdomen aldeles.

Hof-Auditeuren J. N. E. kom til brunnen med gulblek hy och aldeles utmagrad, drack 3 weckor, blef sedan frisk och frodig.

Unga Adels-mannen S. H. hade från lindan varit borttagen i högra armen och handen, har druckit 2ne år blef första året något bättre, men kan nu lyfta armen til hufwudet och taga med handen.

Lands-mannen J. B. hade wärk och styfhet i högra armen, drack och fann ingen särdeles hjälp under curen, men blef en tid derefter frisk.

Comministern C. E. hade stark skjörbjugg och swår andetäppa, drack 3 weckor och blef frisk.

Bruks-Patronen G. E. hade i många år dragits med swår wärk af förkylning i hufwudet och högra armen, och dertfore några år druckit Pyrmonter wattu utan lindring, drack förledit år 3 weckor och fant sig ganska wäl.

Jung-

Jungfru S. war swåra plågad af wärk i hals-wa hufwudet, drack 3 weckor och blef från sin plåga fri.

Herr L. hade gickt, drack 2ne år och är nu frisk.

Madame L. hade stark hufwud-wärk, drack 14 dagar och blef fri.

Conducteuren C. S. hade i några år haft en tryckande mage-wärk, drack 3 weckor och blef frisk.

Jägmästaren P. E. B. war mycket plågad af näse-blod, drack 3 weckor och blef fri.

Bruks-Patronen A. R. hade många år varit beswårad af stark colique, drack 3 weckor och slapp den samma.

Fröken C. D. v. S. hade en förswagad magga och disposition till Sten, drack 3 weckor, magen blef stark och grus bort-gick.

Jungfru H. hade andetäppa och förlorad matlust, drack och blef till begge delar restituerad.

V. Öfwer-Jägmästaren L. A. R. hade många år varit ansatt af löpande gickt drack förledit år 3 weckor; men måste efter ordres resa bort, just då wattenet började som bäst operera, drack sedan Pyrmonter wattu och besinner sig bättre.

B s

Prob,

Probstsen U. L. S. hade i några år varit sjuk af löpande gickt, för hwilken han åtskillige gånger brukat pyrmonter watten utan hjelp, drack förledit år första Terminen utan särdeles förbättring; men andra Terminen blef för honom så mycket glädare.

Capitaine E. E. hade en swag maga, drack och blef frisk.

Bruks Patron J. N. war ansatt af löpande gickt samt mundwridning, drack 3 weckor och blef ansenligen förbättrad.

Fru P. war besvärad med swag hörsel, drack 3 weckor, utan at märka någon särdeles förbättring; men något efter hemkomsten, fick hon tämlig god hörsel.

Auscultanten U. G. hade några år haft Flusswårk i nacken och högra kinbenet med swår andedrägt, drack 3 weckor och blef nästan restituerad.

Herr E. M. som i många år varit plågad af tryckande magewårk drack 3 weckor och blef frisk.

Probstsen U. S. hade i några och 20 år haft en swår hufwud-fluss, druckit åtskilliga brunnar utan lisa, drack här 3 weckor förledit år och blef mycket bättre.

Mönster-

Mönsterfriskwaren U. E. hade ett gonfva tungt bröst, drack 3 weckor och slapp sin swårighet. Postmästaren N. S. hade stark fjörbiugg och smulna ben, drack 3 weckor och blef frisk.

Secreteraren O. S. hade swår gickt, at han knappast kunde röra sig, drack förledit år bägge Terminerna och blef aldeles restituerad.

Borgmästerinnan M. L. hade swår hjertklappning, drack 3 weckor och slapp den samma. Besynnerliget war at en lamhet i ena armen, som hon för många år tillbaka fått af alteration wid sin mans död, och efter någon tid förswunnit, återkom, då hon började dricka brunnen; men bortgick om några dagars förlopp.

Landtmätaren U. R. war plågad af Binnike-massen, drack 3 weckor, och icke alnar bortgingo, fick ej längre continuera för åmbettes förrättningar.

Fröken U. E. S. hade i några år haft half hufwudwårk, drack 3 weckor och wårken förswan.

Bruks Patronen N. R. hade en förlemmad maga och wårk i ena benet, drack 3 weckor och blef tämmeligen bras til begge delar.

Fru

- Fru C. U. hade länge varit plågad af wärk i lederna, drack 3 weckor blef bättre.
- Härads-Höfdingen N. B. hade löpande gißt, drack 3 weckor blef mycket förbättrad.
- Sältshjären P. hade i några år varit ansatt af hufwud-wärk och Melancholie, drack 3 weckor och blef frisk.
- V. Härads-Höfdingen G. E. L. war ansatt af skörbjugg, swag maga, med wärk och ömhet i ena benet af ett gammalt brått. Han drack 3 weckor, swulnade i början af curen öfwer hela kroppen, som efter få dagar förswan. Han blef frisk och benet aldeles riktigt genom badande.
- Fröken M. L. L. hade gulblek hy, war tung och dåst, drack 3 weckor och blef frisk.
- Unga Adlingen C. G. L. hade hufwud-wärk, drack 3 weckor blef frisk.
- Hof-Secreteraren L. G. W. hade ömhet och wärk i ena fotleden af ett brått, drack och badade benet, blef frisk.
- Fru A. L. W. hade i 20 år haft swår hörsel; drack förledit är sista Terminen, hörseln blef nästan fullkomligen återstād, som likwäl icke warade länge efter slutad cur, hon hade förut för några år sedan brukat många medicamenter samt druckit inlänske och

Pyrron-

- Pyrronter-wattu efter Läkarens föreskrift, men utan någon wärkan, mindre med sådan merklig förändring, som här wid brunnen.
- Kyrkoherden L. E. hade i några år haft en stark flus, wärk i hufwud och nacka, drack 3 weckor, kände lindring under drickandet och blef bättre efter hemkomsten. 3 år hade han en långsam tid legat i den så kallade Uplala febern och kunde ej til fullo restitueras innan han druckit brunnen 3 weckor. Blef frisk.
- Pastorskan M. A. L. hade efter en Barn-sång fått en tårande feber, förlorad mat-lust och Melancholie, kom til brunnen sjöledes nedbäddad i en säng orkeslös, at hon ej för-mädde gå. Drack 3 weckor, febern förswan, appetiten kom igen och krafterna öf-tes dagligen, at hon sluteligen kunde gå hwart hon wille.
- Magisterkan B. C. hade i 5 år haft mjält-sjukan med des widhängande swårigheter, hade under denna tid ej mågtat gå öfwer 20 steg på en gång, drack 3 weckor förledit är. Sjukdomen lindrades så wida, at hon fick bättre appetit, kunde gå halfwa sjer-dings-wägen och rida ibland för motion

fuld,

Kulb, det hon förut ej tålde. Hon hade förut druckit andra brunnar utan bättring. Capitainen L. G. G. hade i några år varit plågad af mjält-sjuka och löpande gickt, drack 3 weckor och blef ansenligen förbättrad.

Hof-Secreteraren C. M. S. som en tid legat i Upsala feber och hade ännu skänningar deraf, blef de 2ne första dagarne af Brunns-curen wärre, men efter 14 dagars drickande fullkomligen frisk.

V. Hårads-höfdingen N. E. hade stark skjörbjugg och förskjänd maga, drack 3 weckor och blef til bägge delar ansenligen förbättrad.

Comministern O. R. war af skjörbjugg hårdt ansatt med början til wattu-sott öfwer hela kroppen och ande-täppa at han i början knappast kunde gå, drack i år bägge Terminerna. Swulnaden och andetäppan förswunno och han afreste med glädje öfwer brunnsens goda wärkan.

Kyrkoherden C. S. hade några år varit ansatt af stark skjörbjugg med kulbr i hufwudet, swulnade ben och en olidelig wärk. Drack i år bägge Terminerna; kulorna och wärken förswunno och besinner sig nu tämmeligen bras. Ryr

Kyrkoherden C. S. kom til brunnen gulblek med förskjänd maga, drack 3 weckor och blef tämmeligen bras.

Jungfru W. war plågad af en förfärlig collique med dänning, drack 3 weckor och blef frisk.

Dyrtmästaren och Riddaren C. L. mycket corpulent och ordrlig med swulnade ben som lemnade grop efter tryckande finger, drack i år bägge Terminerna, som hade den goda wärkan, at han blef smalare, rörligare och swulnaden förswan. Han reste från brunnen med glädje, tackandes GUD, som sådana kraft i wattenet nedlagt.

Capitainen C. hade en lång tid legat i Upsala feber fått 2ne feber-skott, förlorad appetit och gulblek hy, drack 3 weckor och blef fullkomligen restituerad.

Lieutenanten C. W. war plågad af gickt i ena låret och benet med swulnad under stundom. Under curen flyttade sig stundom swulnaden i det friska benet. Han drack 3 weckor och blef tämmeligen bras.

Fru B. hade en långsam tid haft swulnad i bägge knän, som förswan och återkom wisfa dagar, at hon då nästan fick hållas midfängen. Drack 3 weckor och swårigheten war

mar nästan försvunnen, då hon afre-
ste.

Bruks-Herren G. M. U. som i några år
warit plågad af gickt-wärk, spänningar
under bröstet och förstoppad guldne-åder,
drack 3 weckor, värken lindrades, spännin-
garna försvunno och guldene ådran kom i
gång.

Kyrkoherden F. W. hade stark fjörbjugg,
drack 3 weckor blef munter och rörlig.

Länds-mannen K. P. plågades af inrotad
fjörbjugg med värk och utslag, drack 3
veckor blef frisk.

Jungfru U. K. hade reliquier af Uplala fe-
ber, drack 14 dagar och blef aldeles fri.

Fru A. L. W. sjuknade i Uplala febern hvar,
före hon tillräddes dricka brunnen hemma:
hen drack 3 weckor och blef frisk.

Hustru Malin i Kik och Gillberga sockn hade
21 år haft ganska swag hörsel at man måst ro-
pa henne i bronnen, om hon skulle märka,
hwad som sades, drack 14 dagar och hörde
sedermera, då man talade ordinairt.

Gamla Mannen Olof Hakansson från Oden-
stad och Gillberga Sockn, hade tryckande
mage-wärk, hwarmed han plågats i några
år, samt förstoppning; drack 3 weckor och
blef frisk. En

En Torpore från Strand och Långserud
Sockn hade länge haft Chirager i bägge
händren, drack 3 weckor och slapp värken;
men fingrarna som woro något froknade
blefwo ej raka.

Master Anders Hammerberg från Esketan
och Gillberga Sockn plågad af maskar,
drack 3 weckor och blef fri.

Pigan Martha Hans Dotter från Wasenda
Sockn och Elfsborgs Län hade i 8 år wa-
rit borttagen i bägge lären ben och fötter,
at de woro lik som förwifnade och kunde
dem ej röra, drack 3 weckor och badade i
kalla watten, fick någorlunda fjänsel och
rörelse samt naturlig värma.

En Soldate Enka från Fröstog Sockn och
Hefelstogs Pastorat, war swullen öfwer he-
la kroppen och hade stark ande-täppa,
drack 3 weckor och blef frisk.

En Hustru från Zweta Sockn, hade värk i
alla leder, drack 14 dagar och slapp den
samma.

En Hustru från samma Sockn hade röda och
rinnande ögon, drack 14 dagar och strök
hinna i ögonen blef frisk.

En Hustru från Aspjetter och Gillberga
Sockn hade i några år haft värk i alla
leder

Ieder, drack 3 veckor och märken förswan.

En gammal Hustru från Stafnäs Pastorat kom til brunnen år 1760 så döf, at hon intet hörde klofotna wid Kyrkan fast hon stod brede wid dem. Hon drack bägge Terminerna och blef til hörslen aldeles re-situerad, men året derpå wid Pingest tiden mistade hon åter den samma, som dock återkom, så snart hon druckit brunnen 2 dagar.

En 70 åra Gumma från Hildringsberg och Glaswa Sockn hade i många år haft nåstan lika swag hörsel med den förenämde samt utslag öfwer hela kroppen, drack 3 veckor och blef til bägge delar frisk.

En Dräng från Swansfog Sockn hade i många år haft stark örefusning, drack 14 dagar och blef fri.

En Bonde från Stafnäs Sockn war besvär-rad af swårt bröst-qwas, drack 10 dagar och blef frisk.

En Hustru från Amåls Sockn hörde illa, drack 14 dagar och fick god hörsel.

En Bonde från Stafnäs Sockn med magesmärk och aude-täppa, drack 8 dagar och blef frisk.

En

En Hustru från Bistafa i Gullberga Pasto-rat plågades af benmärk, drack 14 dagar och blef fri.

En Piga från Kastensbol och Långserud Sockn hade länge warit plågad med et ständigt hickande, drack några dagar och slapp det samma.

En Dräng från Kyrkebol och Långserud Sockn kom til brunnen förledit år beklagandes at han hade fått Orm i sig, drack allenast 2ne dagar och tog in et Laxative, magstjärpan och klagan öfwer Ormen förswunno på en gång.

En Hustru från Stafnäs Pastorat hade en tryckande mage-märk, drack 14 dagar och blef frisk.

En Hustru från Randebo och Gullberga sockn war plågad af bröst-qwas, drack 8 dagar och blef frisk.

Rusten Norstrand från Stockholm hade länge warit plågad af en stark hufwud-märk och förlorad matlust, drack 3 veckor och blef frisk.

En Piga från Swansfog Sockn hade länge dragits med swår märk öfwer magen, drack 14 dagar och slapp den samma.

En Hustru från Helgebo och Gullberga Sockn

- Soذن hade tungt bröst, drack 14 dagar blef frisk.
- En Hustru från Kastensbols torp och Långserud Soذن hade svår mage-wårt, drack 8 dagar och blef fri.
- En Piga från Randebol och Gillberga soذن hade länge dragits med tungt bröst och ande-tåppa, drack 8 dagar blef frisk.
- Lars i Åhln och Gillberga Soذن hade svår ande-tåppa, drack några dagar och blef bättre.
- En Hustru från Wernsfog Soذن hade ande-tåppa och mage-wårt, drack 3 veckor och båge försvunno.
- En Hustru från Ången och Gillberga pastorat hade tungt bröst, drack 8 dagar, blef frisk.
- Algot i Blixbol och Gillberga Pastorat hade stark öresusning, drack 14 dagar och slapp den samma.
- En Hustru från Mon i Gillberga Soذن, hade bröst-qwas, drack 14 dagar, blef frisk.
- Pebr i Sewerhögen och Gillberga Soذن, hade wårt i öronen, drack 14 dagar och blef fri.
- En Piga från Stafnås Soذن war ansatt af Stjörbjuggs-wårt, drack 14 dagar, blef fri.
- En

- En Piga från Swansfog Soذن hade i några år varit plågad af obstruktion, drack 3 veckor och stolgången blef ordentelig.
- En Hustru från samma Soذن, hade en svår ande-tåppa, drack 14 dagar och blef frisk.
- Måster Wenssens Hustru från Haget och Gillberga Soذن hade flygande wårt i hela kroppen, drack 3 veckor och blef fri.
- En Piga från Steneby Pastorat hade svår wårt i lären, drack 3 veckor och blef fri.
- Berjenten Thol Blomberg från Rosenborg och Millswiks Pastorat war plågad af frås-selåmningar, drack 14 dagar och blef fri.
- En Drång från Stafnås Soذن, hade inflammation i swalget, drack 8 dagar och blef qvitt.
- En gammal Man från samma Soذن hade röda och rinnande ögon, drack 3 veckor blef tåmmeligen bras.
- Hustru Erika från Hargene och By pastorat war plågad af mjelt-sjukan, drack 3 veckor och blef frisk.
- En Piga från Amål hade svår ben-wårt, drack 3 veckor, blef bättre.
- Drången Iwar från Byn i Swansfog soذن, war så stöck blind af swarta storren, at han icke kunde märka Solen, när han wån-
- E 3 d. 8

des at henne, drack 3 weckor, synen tiltog dageligen, så at han kunde på hemresan wägleda sig sjelf, se hufwud, hår och ådrorna på löf, hwar med han af brunns, gåsterna som oftast proberades.

Pigan Annika från Nors Pastorat hade wärk i hela kroppen, omwärling af kjöld och hetta med råddhoga, hårrörande af främself, drack förledit år 14 dagar blef bättre, äfwen drack hon i år 3 weckor hwaraf sjukdomen nästan förswan.

Salomon Andersson från Skog i Silleruds Pastorat, war plågad af insweda och uppswulning under bröstet, drack 14 dagar och kjände sedermera föga af sin plåga.

Flickan Catharina från Slättwål och By Pastorat, hade i några år varit borttagen i högra armen och hade derjemte ryckningar, drack i år 3 weckor, både ryckningar och borttag:nhet förswunno.

Rusthållaren Jonas Larsson från Wästergötland och Herenheds Sockn, war faseligen swullen öfwer hela kroppen med andetåppa at han hwarcken fick ligga eller sitta lågt. Han drack i år en månad, swullnaden och andetåppan förswunno och han bort reste smal och rörlig til allas förundran.

Swen

Swen Larsson från Jernerud och Botillseter Sockn, hade flera år haft wärk i hela kroppen, drack 14 dagar och blef tämmeligen wälmående.

Anders Glosfson från samma Gård och Sockn, hade en stark wärk i wänstra låret och benet, kom hoppandes på kjäpp til brunnen, drack 14 dagar och blef nästan til fullo frisk.

Hustru Anna Arnes Dotter från Elgå sockn och Walnäs, hade för 11 år sedan fått en stark wärk öfwer ryggen och wänstra låret, som sedermer utspridde sig öfwer hela kroppen. För et år sedan tilkom på en barnsång hufwudwärc med uppswulning och matleda. Då hon druckit några dagar brunnen, swulnade hela kroppen, som efter så dagar förswan; wärken bortgick tillika med uppswulningen, matlusten kom åter och hon reste frisk bort.

Unga Drängen Anders Jansson från Brosetter och By Pastorat hade i 3 år gått skredsiuk, fick wid Pers-mässu tiden wärk i wänstra armen och låret samt förlorade matlusten. Under brunns drickandet upp gingo 2ne kulor, den ena på låret och den andra på axeln, hwilka öppnades, ett myckenhet

E 4

wahr

wahr uttrann och blef han estet 3 weckors
drickande frist.

En gammal hustru med sin fullwårta dotter
från glaswa sockn kommo i år till brunnen.
Modren hade i många år varit plågad af
en faselig ångstan och Dottren 1 år: De
drucko 3 weckor och blefwo GUDI lof! sin
plåga qwitte.

Dannemannen Pelle Swenssons i Granbeck
hustru från Gullberga Sockn, drogs med
en swår annan-dags fräsa, drack brunnen
14 dagar och blef fri.

Dannemannen Olof i Fyrnäs och Gullberga
Sockn hade en så faselig wårk öfwer kors-
ryggen med darrande i hela kroppen, at
man wåntade hwar stund på des afidan-
de. Han fördes i detta elände til brun-
nen och efter 14 dagars förlopp, gick han
hem helbregda, tackandes GUD, som hül-
pit honom från en plåga, som ej med ord
kunde utföras.

Tillägg. af 1763 års Curer.

Capitainen och Riddaren R. plågades af lö-
pande wårk af förkolning, drack 3 wec-
kor och blef merendels fri.

Capitain-

Capitainen och Riddaren J. L. stark
cachecticus, drack något öfwer 14 dagar
och blef ansenligen förbättrad.

Magister P. U. plågad af melancholie, blef
wid bättre humeur.

Voluntairen E. K. hade i 9 månader varit
beswårad af lamhets slag i tungan och he-
la wånstra sidan at han hwarken kunde ta-
la, gå eller röra armen, drack en månad
och fick den styrka at han riktigt kunde gå
och någorlunda tala.

Bruks-Patronen E. H. hade en förstemmad
maga, drack 14 dagar och blef tåmmeligen
braf.

Mademoiselle E. H. hade swaga och rinnan-
de ögon, drack 14 dagar, blef under dric-
kandet bättre, och sedermera fullkomligt
frist.

Mademois. M. E. H. hade i några år haft
stark hufswud-wårk med utslag i ansiktet,
drack 14 dagar och bågge förswunno.

Bruks-Patronen B. hade i några år haft
hopdragna och känslösa fingrar af chira-
ger, drack och badade och blef nästan resti-
tuerad.

Probstinnan N. E. F. plågad af hufswud-wårk
och dålig maga, blef ansenligen bättre.

E 5

Commi-

Comministern Mag. S. F. hade i många år dragits med en swår huswud-wårt och mag-syra, blef mycket bättre.

Magister S. U. som et helt år varit sängliggande af blod-störtning och tåränd-feber, liknade mer en död än lefwonde, drack 3 wecker, krafterna öftes dageligen at han kunde gå mellan Gullberga Präste-gård och brunnen, samt efter slutad cur rida 8 1/2 mil til sitt hemwist.

Hof-Secreteraren L. G. B. hade en tid haft en olidlig fluss-wårt i tänder, hals och nacka, drack 14 dagar, wårken astrog dageligen och blef efter hemkomsten frisk.

Bruks-Patronen G. M. U. hade i många år haft flytande guldne åder som nu war blefwen förstoppad hwaraf han kände stickningar i hela kroppen, och tryckning under bröstet. Drack brunnen 14 dagar, guldne ådran kom i gång, stickningarne och tryckningen förswunno och han fent sig hwar dag bättre. Des Fru som åfwen här drack pyrmonter watten, fastnade i en stark feber tillika med des Son som intet watten brukade. Curen slutades och hemresan skedde til sjös emot natten i et starkt blås- och regn-wäder. Wid hemkomsten nedlades han

han i samma feber tillika med flera i huset och åfwen Hof-Secreteraren C. M. S. som wid brunnen varit Sonens säng-Commerad. De öfrige gingo som knop-past igenom med lif; men Bruks-Patronen dog. Detta har jag welat införa, på det en Momus ej må ha tillfälle intala någon ensaldig at Gullberga Brunns-watten orsakade des död.

En Betjent från Stockholm hade en lång tid varit plågad af stark öre-susning, drack 14 dagar och blef fri.

Skogwaktaren N. Skogström hade swag hörsel på ena örat med susning, drack 14 dagar, blef fri.

Hammar-Smeden Jonas Ersson från Källseterud, hade en tid haft den så kallade knarren (de fleetus Synoviae) i höggra handleden med swårighet at taga eller lyfta något tungt, drack 14 dagar och blef frisk.

Pigan Annika frå Gislebyn i Långserud hade i 2ne år haft skarpt utslag i ansiktet, drack 14 dagar och blef fri.

En Betjent från Linde som hade hwar dags fråsan, drack 14 dagar och blef fri.

Hustru Marit frå Wegerbol och Stafnås war lumhörd, drack 14 dagar och blef anseeligt förbättrad.

Hustru Malin frå Klåsbol och Stafnås plågades af stark huswud-wårt, drack 8 dagar och blef fri. Hustru

Hustru Ingjerd från samma By och Sockn, klagade öfwer wårk i hela kroppen, drack och blef fri.

Hustru Marit från Råbbol och Stafnås plågades af wårk i lären, drack och blif fri.

Anders i Nederbyn och Gillberga Sockn hade Hufvud- och ben- wårk, drack och blef fri.

Glickan Margreta Jons Dotter från Kjettelshyn och Långserud hade fläck och hynna på wänstra ögat, drack och fick sin syn.

Marit Anders Dotter från Humelsil och Urs-wika hade samma sjukdom och blef äfwen frisk.

Drängen Linnar från Fors i Glaswa, plågades af sweda under bröstet, blef frisk.

En Soldate Enka från Röslanda Pastorat plågades af Fräse- lämningar, blef fri.

En Hustru från Fors i Glaswa, hade sweda under bröstet, blef fri.

En Hammar-Emed från Carlfors Bruk med swulnade ben och krumpen, hoppandes på kryckor, drack 3 weckor, lemnade kryckorna och for hem frisk.

Pigan Kirstin Jons Dotter från Elfwik plågades af colique, blef fri.

En Hustru från Hönacka i Glaswa, med gißt- wårk, blef bättre.

Hustru Annika från Roltorp i Stafnås, hade slog i hela kroppen, blef frisk.

Jan Andersson från Backa i Långserud plågades af Ris- stråk, blef frisk. En

En liten Gofse från Gillberga Sockn med långvarigt Durchlopp, blef frisk.

Drängen Anders Bryng. från Uggelsätter och By Pastorat, hade i 3 Månader plågats af Durchlopp, blef fri.

Pigan Lisbet från Roltorp hade från barna-ären varit borttagen i begge benen och fötterna, fick styrka i det wänstra, och naturlig värma i det högra benet.

En liten Flicka från Stafnås, plågades af convulsioner, blef fri.

Hustru Anna Nils Dotter från Karshol och Stafnås, hade i 4 år varit plågades af stark wårk i hela kroppen och hade ej utan största swårighet med kjäppar kunnat hjälpa sig öfwer golfwet, drack 14 dagar och bortgick nästan fullkomlig frisk.

Norske Drängen Ole Christeson från Bälterud och Urschougs Pastorat, hade i många år haft Fallande- sotten, drack 3 weckor och hade under denna tid allenast en gång en liten ryckning i ena armen.

GUD som frögdar och som späder,

GUD som sårar och som läker,

Ware lof! för all sin nåd.

Warimån uplyften händer,

Daglig tack til honom sänder,

Som mot sjukdom gifwer råd.

• • •

Dagelig

Daglig morgon-Bön at bruka wid
Brunnen.

B gode och barmhertige GUD, wi arme och eländige meniskior, bekänne och kiage, at wi uti Adam och Eua, och alt sedan igenom vår egen synd, dro illa råkade i fränkhet både på kroppsens och själens wägnar, ja uti timmelig och ewig döds-fara komne; men efter tu o gode GUD, dig öfwer det arma menniskoflägdet uti sin blod liggande nådeligast förbarmat hafwer, och icke allenast dig sjelf til en hjälprik lefwande hälso-brunn utgifwit, hwar igenom våra sonders fränkheter belade, och wi til det ewiga lifwet behälne warda: utan och medan wi i denna werlden efter den lekamlige sundheten börom sträfwa, och dig derutinnan tjena, så låter du och desliques af jordene lekamlige läkedommar upwära och hälso-brunnar uppspringa. Ty tackom wi dig för denna din goda wälsignelse hjerleligen, och bedje, sårdeles nu, då wi äro komne sådana hälsofamma medel, som du i denna Brunn förwarat hafwer at nyttja, at du wille då för all ting hela våra fattiga själar, det är, öf alla våra synder förlåta, och nåde til vårt lefwernes förbättring-mildeligen förlåna; och der din goda och behagelige wilja så wore, til närwarande Cur, en god wälsignelse beskära, och hwar gång en droppa af ditt nåde-wattn insprenga; på det wi med sunda sidlar

lar måge obehindrade wår kallelse utföra, ditt aldreheligaste namn til åta, och din fridande församling til tjenst, jäm wål våra själar til os mig salighet; til des du öf til din här:iga Rifes lefwande wattu-fällor warder omfider befrämjandes. Det höre GUD Fader för sin käre Söns Jesu Christi förkyllan skul, Amen.

Bön då man slutar Brunns-Curen.

Gå tackar jag dig nu aldra mildaste GUD, at du icke allenast til min själs hälsa, den s:ta barmhertighets Brunnan i wår Frälsare Christo Jesu har öpnat, och deraf et rent lefwande wattu til hennes sundhet; utan och låtit springa utur jorden hälsofamma källor, til min kropps förlorade hälsa, och gifwit mig tid och nåde dem til at bruka. Jag beder dig, låt des kraft och wärkan sig widare på mig yttra, och förlåna, at då jag åter til de mina och mit anbetrodde ämbetes syfflor hem går, jag mig wål förefser, och waktar här efter något mot mit samwete emot dig at synda, på det mig icke något wårre måtte wederfaras; utan jemte en hälsofam kropp, och med en sund själ, dig i wälbehagelig helig och rättfärdighet tjena må, här timmeligen och sedan der ewinnerligen, Amen.

J Brunnar lofwer HERren, priser och uphöjer honom ewinnerliga.

Sur

Surbrunns Sång.

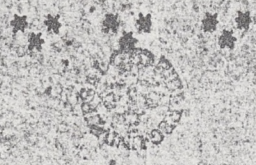
Hätta Hälso, Källa, Jesu, lät upväll
 Lifsens ädrors lopp. Kom, och nådig
 hela Alt hwad mig kan fela, Uti själ-oc
 Kropp; På det jag, Sil hålsan swag, Må,
 båda delar, finna, Lif och krafter rinna.

2. Ach! wi daglig sluke (Deraf bli wi si-
 ke) Syndens stygga stem. Du wår enda hå-
 sa, kan frå döden frälla Både lif och lem
 Nåd först bot För själens sor; Och emeda
 Kroppen späkes, Hjelp at andan läkes.

3. Dock bör man ock dyrka Kroppsens I
 och styrka För Din dyra skänd: Ach! så wår
 des dämpa Min lekamens krämpa, Och de
 här fördränk. Gif Din kraft til jordens fast
 Lät Din Allmagt källan stärka, Och mig wår
 kan märka.

4. Själens sår och skada För jag saligt be-
 da, Jesu, i Din blod: Men för kroppsens si-
 ka Läter Du mig bruka Denna källans flö-
 Ach! så rör, Och kraftigt gör, Så til mitt sor
 andras bästa, Derta wårt Berhesda.

5. Stal jag sjukdom draga, Ach! så le
 Din ago, Min förbättring bli. Men, wil
 förläna Nåd at Dig här tjena, Frå min pl
 ga fet: Stal min mun, O Lifsens Brunn
 Dig, för ädla hålsans gäfwa, Nu och
 ewigt lofwa.

www.books2ebooks.eu